

In memoriam

Heikki Leskinen (1930–2021)

Lapzárta után érkezett szerkesztőségünkbe a hír: 2021. december 7-én 91 éves korában elhunyt Heikki Leskinen, a Jyväskyläi Egyetem nyugalmazott finn nyelvészprofesszora.

Heikki Olavi Leskinen 1930. október 10-én született Kurkijokiban (ma Karjalai Köztársaság/Oroszország). A karjalai lakosság evakuálásakor családja is több százezer karjalai között az új finn határ mögé, Parikkalába kényszerült átköltözni, így Heikki Leskinen itt érettségizett 1949-ben. Karjalai gyökerei predesztinálták anyanyelvének tanulmányozására. 1956-ban szerzett finn nyelv és irodalom szakos diplomát a Helsinki Egyetemen. 1959-ben licenciátus lett, majd 1963-ban doktorált az északnyugat-ladogai nyelvjárások konzonantizmusának történetéből (*Luoteis-Laatokan äännehistoria I. Konsonantit*). Ugyanitt volt kutató (többek között a karjalai nyelvjárás szótár munkatársa), lektor, majd 1966-ban egyetemi magántanári képesítést szerzett. 1967-ben pályázat útján nyerte el a Jyväskyläi Egyetem Finn Nyelvtudományi Intézetének professzori állását, amelyet 1993-ban történt nyugdíjba vonulásáig látott el.

Tudományos munkássága középpontjában a finn és karjalai nyelvjárás kutatás állt. Kutatta a II. világháború után Finnországba áttelepített karjalai lakosság nyelvhasználatát, nyelvi asszimilációjukat. Kezdeményezte a karjalai nyelvatlasz és karjalai szövegek kiadását. Ő indította útjára a finn nyelvjárások történetét feldolgozó oktatási segédanyagot (*Suomen murteiden historia I–III*. 1975–1981). Foglalkozott finn nyelvtörténeti kérdésekkel, alaktannal, tudománypolitikával, nyelvműveléssel. Széleskörű érdeklődését mutatja, hogy még egy orvosi szlengszótár szerkesztésében is részt vett.¹

¹ Tudományos és oktatói munkásságának részletesebb ismertetésére a 70. születésnapjára megjelent köszöntésben került sor (Folia Uralica Debreceniensia 7 [2000]: 203–205).

Aarni Penttilä tanszékének örököséként kezdettől fogva szívügyének tekintette az egyetemi állandó magyaroktatás megszervezését. Jyväskylä komoly „magyaros” múlttal büszkélkedhet. Már a II. világháború előtt és után több magyar nyelvész (Lakó György, Papp István, Kálmán Béla) tanított az itt rendezett nyári egyetemi kurzusokon. Az egyetem elődintézményében, a főiskolán 1966-ig magyar tanfolyamokat tartottak, majd 1968-tól – immáron egyetemi keretek között – folyt rendszeres magyaroktatás. Eleinte Sente Imre gondoskodott a magyartanításról óraadóként, majd 1975-től már a magyar–finn kulturális csereegyezmény értelmében került állandó magyar lektor a Jyväskyläbe. Papp István „örökségként” Leskinen professzor előnyben részesítette a debreceni pályázókat, és mindig bátorította lektorai nyelvészeti kutatásait, akik mindannyian optimális munkakörülményeket találtak a vezetése alatt álló intézetben. A debreceni lektorok sorrendben: Kiss Antal (1975–81, 1984–95), Keresztes László (1981–84), Kornyané Szoboszlay Ágnes (1985–89), S. Varga Pál (1989–92) és Maticsák Sándor (1992–96). Heikki Leskinen után sem szűnt meg a magyaroktatás, Matti Leiwo professzor is igényelte a magyar lektor munkáját. Szerepét rövidesen Tuomo Lahdelma professzor vette át, és ő dolgozta ki a hungarológia szélesebb oktatási és kutatási programját. A hungarológia 1990-ben mellékszak, s 1994-ben főszak lett, ahol a nyelvoktatás és a nyelvészeti stúdiumok mellett a többi humán tudományterület (történelem, művészettörténet, etnológia, zenetudomány és irodalom) is egyenrangú szerephez jutott.

Még egy fontos mozzanatot meg kell említenünk Heikki Leskinen habitusáról. 1993-ban azért vonult vissza az oktatás mindennapos rutinjától és a bürokrácia rabságából, hogy erejét teljes egészében az 1995-ös jyväskyläi finnugor kongresszus (CIFU-8) megszervezésére fordíthassa. Ebben az akkori magyar és észti lektorok (Maticsák Sándor és Tõnu Seilenthal) hatékony segítségét nyújtottak neki.

Heikki Leskinen életének két utolsó évtizedét visszavonultan töltötte. Ám debreceni kollégái és barátai gyakran idézték föl hálával egymás közötti beszélgetésükben az alakját. Magyarország iránti vonzódását családjába is beoltotta. Fia, Juha Leskinen is részt vett a közös kutatómunkában. Tanulmányai folyóiratunkban is megjelentek. Néhány évig a budapesti ELTE-n tevékenykedett finn vendégprofesszorként. Édesapjának, a kitűnő finn nyelvjáráskutatónak és nyelvtörténésznek eltávozása alkalmából ez úton is őszinte részvétünket fejezzük ki a családnak – ígérve, hogy emlékét szeretetben megőrizzük. Volt debreceni kollégái és örök barátai nevében,

KERESZTES LÁSZLÓ – MATICSÁK SÁNDOR
DOI: 10.52401/fud/2021/46